

11:e sönd. efter Trefaldighet

Predikan 2023-08-20

Kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-Lutherska Kyrkan i Sverige

I Guds, Faderns, + Sonens och den helige Andes, namn. Amen.

Bön: Vi tackar dig, käre himmelske Fader, att du låter oss lyssna på ditt heliga ord. Kom men din helige Ande och öppna vår hjärtan så att vi aktar på vad ordet säger, tror på det och lever efter det. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.

Dagens ämne: *Sann och falsk rättfärdighet*

Epistel: Rom. 7:14-25. Evangelium: Luk. 18:9-14

Predikotext (3 årg. Matt. 23:1-12): *Jesus varnar för fariséerna*

Jesus talade till folket och till sina lärjungar och sade: "De skriftlärda och fariseerna har satt sig på Moses stol. Allt som de lär er ska ni därför göra och hålla. Men deras gärningar ska ni inte ta efter, för de talar men handlar inte. De binder ihop tunga bördor och lägger på människornas axlar, men själva vill de inte röra ett finger för att lätta på dem.

Alla sina gärningar gör de för att bli sedda av människor. De gör sina böneremmar breda och sina hörntofsar stora. De älskar att få hedersplatserna vid festmåltiderna och de främsta platserna i synagogorna, och de vill gärna bli hälsade på torgen och kallas rabbi av människorna.

Men ni ska inte låta er kallas rabbi, för en är er Mästare och ni är alla bröder. Och kalla inte någon på jorden er fader, för en är er Far, han som är i himlen. Låt er inte heller kallas lärare, för en är er lärare, Kristus. Den som är störst bland er ska vara de andras tjänare. Var och en som upphöjer sig ska bli förödmjukad, och var och en som ödmjukar sig ska bli upphöjd.

Dagens ämne är ”Sann och falsk rättfärdighet”. Detta kan sägas vara det viktigaste predikoämnet i den kristna tron. Det skall inte bara predikas denna söndag utan alla dagar. Varje kristen behöver ständigt ta det till sig.

Jesus framställer i dagens evangelium skillnaden mellan *fariséen och publikanen* (tullindrivaren) i templet (Luk. 18). Fariséen menade sig vara rättfärdig inför Gud, men det var en falsk rättfärdighet. Professor Hugo Odeberg som var expert på fariseismen, har visat att fariseerna verkligen framhöll Guds nåd och att de absolut inte ville vara några hycklare. De tackade Gud för hans godhet mot dem och fariséen i templet tackade särskilt för att han inte var som publikanen. Dessa tullindrivare var ju kända för att ta för mycket betalt och sko sig på andra människors bekostnad. När de drev in skatter och tullar för romarnas räkning tog de ofta för mycket betalt, vilket vi också ser av publikanen Sackeus exempel. När han kom till tro på Jesus ångrade han sin girighet och ville betala tillbaka och rikligen ersätta alla dem han lurat (Luk. 19:8).

Guds lag säger att vi inte skall stjäla, vilket innebär att vi skall leva ett rättskaffens liv och på allt sätt hjälpa vår nästa. Det kallar vi borgerlig rättfärdighet. Gud vill att vi ska leva ett skötsamt liv i ärlighet och troget förvalta de gåvor han har gett oss. Men

att slösa bort sina pengar och leva ett oordentligt liv fördöms i Bibeln. Där betonas att vi skall arbeta flitigt så att vi har något att dela med oss åt dem som behöver det (Ef. 4:28). Ett sådant gott och gudfruktigt liv ville fariseerna verkligen leva och de såg med förfäran på publikanernas levnadssätt. De frågade sig hur Jesus kunde gå in till sådana personer och äta tillsammans med dem.

Men Guds ord går mycket djupare än till den yttre, borgerliga rättfärdigheten. I berättelsen om fariséen och publikanen gäller det rättfärdigheten *inför Gud*. Det är en rättfärdighet som vi alla saknar. När publikanen ropar: ”*Gud, förlåt en syndare som mig!*” (Luk. 18:13), visar detta att han vet att han saknar all egen rättfärdighet inför Herren. Han har blivit överbevisad om sin egen stora synd och ropar därför dessa ord i sin syndanöd.

Fariséen däremot stod och bad för sig själv med orden: ”*Gud, jag tackar dig för att jag inte är som andra människor: roffare, brottslingar, äktenskapsbrytare eller som den där tullindrivaren. Jag fastar två gånger i veckan, jag ger tionde av allt jag får in*” (Luk. 18:11f).

Det var inte fel att han tackade för att Gud bevarat honom från att leva i öppen ogudaktighet och synd. Det är rätt att vi får och skall tacka Gud för sådant. Men Jesus såg till hans hjärta. Han såg att fariséen var kvar i sin egen rättfärdighet och på den falska grunden kom inför Gud med sin bön. Han föraktade publikanen. Men publikanen visste att han var förlorad i sig själv. Därför säger Jesus: ”*Jag säger er: Han gick hem rättfärdig, inte den andre*” (v. 14).

I dagens predikotext som vi nyss hört handlar det också om fariséernas egenrättfärdighet. De lärde visserligen Mose lag, som är Guds ord. Men de följde den inte på rätt sätt och kommer med sina egna, falska stadgar. Hela Mose lag var given till judafolket och Jesus säger därför:

De skriftlärda och fariseerna har satt sig på Moses stol. Allt som de lär er ska ni därför göra och hålla (Matt. 23:2f).

När fariseerna lärde vad som stod hos Mose var det Guds eget ord till folket. Att sitta på Mose stol var att undervisa i Guds ord, både i Moseböckerna och alla övriga böcker i Gamla Testamentet, t.ex. alla profeternas böcker och Psaltaren. Som kristna får vi inte glömma att också allt som står i GT är Guds eget ord. Guds egen Ande talar i hela Bibeln, lika mycket i Gamla som i Nya testamentet. I Mose lag fanns t.ex. bestämmelserna om templet och offren som skulle frambäras. Enligt Guds löfte var det just i riktning mot Jerusalems tempel man skulle vända sig med sina böner. Där skulle översteprästen en gång om året gå in i det allraheligaste med blodet av ett offerat djur och stänka blodet på förbundsarkens lock. I arken låg stentavlorna med de tio budorden, Guds lag. Dessa skulle övertäckas med nådastolen, det gyllene locket på arken, som var platsen där offerblodet stänktes. Bibeln lär att detta var en förebild för att den store översteprästen, Kristus, en gång skulle offra sitt eget blod till försoning för hela världens synd. Så använde publikanen i sin bön om förlåtelse nästan exakt samma ord som används om nådastolen: ”Gud förbarma dig över mig syndare” eller ”Gud var som en nådstol över mig syndare”. Han åberopar därmed löftet om förlåtelsen för offrets skull, för templets skull, för Guds löfte om Kristus, som skulle utplåna hela världens synd.

I den bibliska undervisningen ”på Mose stol” ingick alltså hela Guds ords undervisning. Där fanns berättelsen om skapelsen och syndafallet. Alla fick lära sig att

Gud hade skapat världen på sex dagar. Att förneka detta var otänkbart i Israel. Man firade ju också sabbaten, den sjunde dagen, som en påminnelse varje lördag om Guds fullbordade skapelse. Man firade också påskan som en påminnelse om att Guds räddning och förlåtelse kom genom det slaktade lammets blod och inte på grund av människans egna gärningar. När Jesus säger: *"Allt som de lär er ska ni därför göra och hålla"* är det alltså fråga om allt vad **Skriften** lär. Men när fariséerna kom med sina egna stadgar och felaktig undervisning satt de inte längre på Mose stol. Jesus säger: *"Men deras gärningar ska ni inte ta efter, för de talar men handlar inte. De binder ihop tunga bördor och lägger på människornas axlar, men själva vill de inte röra ett finger för att lätta på dem"* (v. 3f).

Den verkliga skillnaden mellan fariseism och kristendom går alltså mycket djupare än till skillnaden mellan att leva ett bättre eller sämre liv. *All vår egen rättfärdighet är som smutsiga kläder*, säger Bibeln (Jes. 64:6 egen övers.). Det gäller alla människor i alla tider. Syndafallet är så djupt att vi alla måste bli fördömda och förkastade från Guds ansikte om vi inte får ta emot Guds förlåtelse. Fariséerna hade inte förstått Guds rena och klara evangelium. De lärde endast lagen, men inte heller den lärde de på rätt sätt. Så är det också med all falsk rättfärdighet i alla tider. Så länge lagen inte predikas med full kraft så att den avslöjar att vi är förlorade syndare kan vi inte heller ta emot förlåtelsen genom evangelium.

Detta är också idag orsaken till att kyrkor och samfund översvämmas av så mycket falsk förkunnelse. Istället för att lära att människan är helt och hållet förlorad, utan någon egen rättfärdighet inför Gud förkunnar man allmänt en modern form av fariseismen, där man förutsätter att människan ändå är god innerst inne och att Gud tar emot oss när vi gör så gott vi kan. Man lär då inte heller rätt om försoningen.

Men det finns bara en sann frälsningsväg och det är tron på Kristi fullbordade offer på Golgata. När Kristus dog blickade han Guds vrede genom att han som vårt offerlamm gick in i vårt ställe. Han tog på sig Guds straff för att vi skulle gå fria. Detta gäller alla människor, hela världen. Därför får vi genom tron ikläda oss Kristi rättfärdighet som är en fullkomlig rättfärdighet inför Gud. Endast på den grunden kan en människa bli frälst och salig. Men om vi förtröstar på oss själva är himmelen stängd för oss. Därför säger Jesus att fariséen inte blev rättfärdiggjord men att publikanen blev det.

Men hur får vi del av rättfärdigheten inför Gud? Här är templet och nådastolen förebilden. De var Gamla förbundets nådemedel. Här förkunnade Gud sin förlåtelse. Salomo bad därför enligt Guds löfte: *"Ja, hör de böner som din tjänare och ditt folk Israel sänder upp, när de vänder sig mot denna plats. Hör dem från den plats där du bor, från himlen. Och när du hör, må du förlåta"* (2 Krön. 6:21). I Nya förbundet har vi nu både Guds ords predikan och sakramenten som våra nådemedel. Där räcker Gud fram förlåtelsen till var och en personligen. Den som då tror och förtröstar på Guds ord och löfte får ta emot förlåtelsen och det eviga livet, medan den som inte tror utan fortätter att förtrösta på sig själv går miste om gåvan och är kvar under Guds vrede. I *dopet* renas vi med vatten förbundet med Guds ord så att det verkligen föder oss på nytt. I *nattvarden* är det Kristi egen kropp och hans eget blod som vi får äta och dricka till syndernas förlåtelse. Där får vi ta emot Guds sanna rättfärdighet.

Till sist skall påpekas att man felaktigt använt dagens predikotext för att lära att det är rätt att stå kvar i en falsk kyrka. Här är en skillnad mellan GT och NT. Gamla

testamentets gudsfolk skulle bo i landet Israel med dess gudomliga inrättningar i form av sabbat, omskärelse, påskalamm, reningar, offer och tempel. Detta fick man inte lämna. Men profeterna hade förutsagt att det nya förbundet skulle komma. Jesus hade själv förutsagt att templet skulle förstöras. I och med Kristi ankomst till jorden, hans fullbordade verk, uppståndelsen, himmelfärden och Andens utgjutande över apostlarna inträdde NT:s tid då apostlarna skulle gå ut i hela världen och då efterträdare till dem skulle kallas. Guds ord skulle då först förkunnas för Israels folk, judarna, men sedan också för hedningarna. I den situationen skulle man inte stanna kvar i synagogorna om dessa gick emot Guds ord. Jesus befallde sina lärjungar att först predika runt om i Israels byar och men bara stanna kvar där man tog emot ordet (Matt. 10:11-14). Senare gick missionen ut i hela världen. Det är också en annan skillnad mellan Gamla och Nya testamentets tid. På GT:s tid skulle falska profeter drivas ut ur landet och dödas om de inte upphörde med sin undervisning som när Elia kämpade med Baalsprofeterna. Men i NT skall falska lärare endast bekämpas med ordet genom att de utesluts ur kyrkan eller att de kristna lämnar sådana kyrkor som vägrar att driva ut villolärarna. Men en lärare som lär Guds ord rätt skall man inte lämna.

I vår text varnade Jesu för fariséernas villolära och de ville också döda Jesus. Tiden var då ännu inte kommen för de kristna att lämna Israel. Först måste Kristi verk fullbordas och Anden sändas på pingstdagen. Därefter inträder Nya Testamentets tid.

Gemensamt för hela frälsningshistorien är att både lag och evangelium alltid skall förkunnas. Både profeter och apostlar och alla kristna förkunnare skall undervisa om den sanna och falska rättfärdigheten i alla tider.

Amen.

Bön. Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålamod intill änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.